

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Lainsäädäntöneuvos Mika Saari

HE 316/2018 vp

22.1.2019

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI VALTIONTAKAUKSISTA MAATI-
LOJEN MAKSUVALMIUSLAINOILLE**

Esityksen taustalla ovat maatalousmarkkinoilla viime vuosien aikana tapahtuneet toimintaympäristön muutokset sekä vuosien 2017 ja 2018 poikkeukselliset sääolot, jotka ovat lisänneet maatilojen taloudellisia haasteita. Tällä hetkellä osalla etenkin äskettäin investoineista maataloista omat vakuudet on kokonaan sidottu, eivätkä pankit omien vakavaraisuussäännöstensä vuoksi pysty myöntämään lainaa ilman uusia vakuuksia. Jos merkittävälle osalle uutta lainapääomaa olisi mahdollista saada valtiontakaus, tilojen mahdollisuudet saada kohtuukorkoista pankkilainaa akuutista tilanteesta ylipääsemiseen paranisi. Tilanteen vuoksi hallitus teki kirjauksen vuoden 2019 talousarvioesityksen budjettiriihen asiakirjoihin, jonka mukaan osana niin sanottua kuivuuspakettia tammikuun 2019 puolivälissä annetaan uusi HE maatilojen valtiontakauksen toteuttamiseksi maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) nykyvaroin. Esityksellä toteutettaisiin mainittu kirjaus.

Valtiontakauksia maatilojen maksuvalmiuslainoille on myönnetty aiemmin vuoden 2017 alkupuolella (laki 922/2016, HE 180/2016 vp). Kyseisiä valtiontakauksia ei voida enää myöntää, koska kyse oli kertaluonteisesta väliaikaisesta rahoitusohjelmasta, joka perustui komission myöntämään poikkeukseen kaikille EU:n jäsenvaltioille maatalousalan markkinaongelmien vuoksi. Ehdotetun uuden valtiontakausjärjestelmän menettelyt vastaisivat pitkälti vuonna 2017 käytössä ollut takausjärjestelmä. Uudessa takausjärjestelmässä olisi kuitenkin joitakin yksinkertaistuksia suhteessa aiempaan, esimerkiksi tuen saajilta ei perittäisi takausmaksuja, eikä lainan määrää suhteutettaisi tilan liikevaihtoon.

Valtiontakaus voitaisiin myöntää lainalle, jonka luotonantaja myöntää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa olevalle maatalousyrittäjälle maatalouden tuotantotoiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi. Takaukset kohdennettaisiin sellaisille yrityksille, jotka tilapäisistä maksuvalmiusongelmista huolimatta omaavat edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.

Valtiontakaukset myönnettäisiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaisina de minimis -tukea sisältävinä takauksina. Mainitun komission asetuksen nojalla myönnettävä tuki on yksinkertaisin ja nopeimmin toimeenpantavissa oleva tapa myöntää budjettiriihen kirjauksen mukaisia takauksia, ja se voi myös kattaa kaikki maatalouden tuotantosuunnat, eikä tukea tarvitse ilmoittaa komissiolle.

Valtiontakaukset myönnettäisiin Makerasta, jonka varoin katettaisiin myös mahdolliset valtion maksettaviksi aiheutuvat takausvastuut. Makerasta rahoitettavien takausten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 100 miljoonaa euroa. Riskiarvion perusteella takauksista aiheutuisi nettomenoja takausvastuina Makeralle enintään 10 miljoonaa euroa.

Yrityskohtaisen de minimis -tuen ja takausten myöntövaltuuden mitoitus on tehty ottaen huomioon Makeran taloudellinen tilanne ja osana niin sanottua kuivuuspakettia myönnettävät muut maatalousalan de minimis -tuet. Takauksen kohteena olevan lainan yrityskohtainen enimmäismäärä olisi 62 500 euroa ja laina-aika enintään viisi vuotta. Takauksen enimmäismäärä olisi komission asetuksen sallima 80 prosenttia lainapääomasta, eli 50 000 euroa. Jos lainaa ja takausta myönnettäisiin enimmäismäärä yritystä kohden, taattuja lainoja voitaisiin myöntää 2 000 maatilalle. Tällöin myönnettävän de minimis -tuen määrä yritystä kohden olisi 6 667 euroa.

Ehdotetun valtiontakausjärjestelmän kriteerit olisivat mahdollisimman yksinkertaiset takauksen hakijoiden, pankkien ja viranomaisten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Tämän vuoksi toimeenpanosta vastaisivat samat viranomaiset kuin vuonna 2017 toteutetussa valtiontakausjärjestelmässä ja jotka myös myöntävät maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaiset valtiontakaukset. Takausten toimeenpanossa noudatettaisiin soveltuvien osin viranomaisille ja pankeille tuttuja maatalouden rakennetuista annetun lain mukaisia menettelyjä. Hallinnon tietojärjestelmänä käytettäisiin olemassa olevaa Rahtu -järjestelmää, jonka päivittäminen näiltä osin on suhteellisen yksinkertaista ja nopeaa. Toimeenpanon joustavuuden vuoksi eräät takauksen hakemiseen liittyvät teknisluonteiset seikat annettaisiin Ruokaviraston määräyksellä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian alkuvuoden 2019 aikana. Näin tilapäisiä taloudellisia haasteita kohdanneet maatilat voisivat saada valtion takaamaa rahoitusta vuoden 2019 kasvukauteen valmistautumisesta aiheutuviin kustannuksiin. Takauspäätöksiä päästäisiin tekemään ELY-keskuksissa, kun hakuasiakirjat ja tietojärjestelmien muutostyöt ovat valmistuneet Ruokavirastossa ja pankeissa. Takauksen myöntäminen edellyttäisi myös pankin luottolupausta.